

TELEGRAFUL ROMÂN.

Nr. 39. ANUL XIII.

Telegraful este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
joiei pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 20 Maiu (1 Iuniu) 1865.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. si rulu cu litere
mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a tref'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

„Press'a“ (cea vechia) de Vienn'a comunica din Carlo-
vitiu urmatoarele date, care corespundintele eii le numesc:
„unu incidentu interesantu.“

„Certa bisericesca serbo-romana, dice ea, au adusu la lu-
mina unu incidentu curiosu, si mai amu dice comicu. Pre-
cum se scie, la congressulu din Carlovitiu s'a decisu despar-
tirea eparchieloru din Timisiora si Versietiu de catra Mitro-
poli'a cea noua romana. Acesta decisiune insa, asemenea
celoralalte lucruri congressuale, e departe de a fi adusa la va-
lore, precum preste totu regularea ierarchica intre Serbi si
Romani se pare ca va sa mai cera catu-va tempu. Intr'ace-
ea insa Episcopulu Siagun'a, indata ce priimi denumirea de
Mitropolitu, emise unu cercularu nu numai catra Clerulu die-
cesei sele transilvane, ci si catra Preotimea eparchieloru Ver-
sietiu si Timisiorei, prin care areta inceperea jurisdictiunei
sele metropolitane. Si'n adeveru Preotimea celoru doue e-
parchii a Versietiu si a Timisiorei inceta a mai pomeni la
indatinatele rogaciuni bisericesci numele Patriarchului ser-
bescu ca Mitropolitu, ci mai vertosu se pomeni Mitropolitulu
Siagun'a, ca unulu carele aru ave sa practizeze deja jurisdic-
tiunea in eparchiele numite.“

Patriarchulu Masirevic prin acesta procedere a noului
Mitropolitu romanu a fostu forte vatematu, si deca n'aru fi
pasitu la mijlocu regimulu ca impaciuitoriu, certa bisericesca
intre Serbi si Romani aru fi devenitu certa personala intre
cei doi Mitropoliti ai acestoru nationalitati, o certa, ce nu
potea fi dorita nici unei'a din cele doue partide. Mitropolitu
Siagun'a fu adusu la aceea, ca sa retraga cercularulu seu
mai susu numitu, si sa publice in jurnale o „Declaratiune“
coresponditoare. Acesta „Declaratiune“ se afla acum in jurn-
nalele romanesci; Mitropolitulu dice intr'ens'a, ca Clerulu e-
parchieloru din Versietiu si Timisiora au intielesu reu, deca au
cugetatu, ca jurisdictiunea Patriarchului serbescu au incetatu,
si provoca Clerulu, a recunoste si in venitoriu, ca si pan'a-
cum, jurisdictiunea Patriarchului serbescu „panala alta ordina-
tiune imperatesca“. Precum se asigura in cercuri bine ori-
entate, in tota afacerea acesta sa fia decursu dupa culisse
lupte crancene.“

Asia dice „Press'a“ cea vechia din Vienn'a.

Mai antaiu e unu ce remarcabilu, ca corespundintia acesta
din Carlovitiu este tocmai pecandu Pre-Santi'a Sea Patriarchulu
Masirevic se afla in Vienn'a, si inca tocmai la cate-va zile dupace
in „Neue Freie Presse“ si „Ost-Deutsche Post“ se reproducese
unu tractatu publicatu in „Telegrafulu Romanu“ despre intre-
barea bisericesca. Dar sa tacemu de acesta; lucrulu in sine
in acesta asia numita corespundintia este atatu de desfiguratu,
incatu numai total'a ignorare a adeverului o-a potutu inspira.

Escellentia Sea Mitropolitulu Br. de Siagun'a, avendu
de o parte actulu oficiosu de denumire in mana, de alta parte
publicandu-se resolvirea Mitropoliei nostre prin tote Jurnalele,
si espeduindu-se inca si sciri telegrafice despre aceea, si in fine
intielegendu din tote partile de bucuria si insufletirea cea ne-
marginita, ce o a produsu gratia imperatesca in inimele totu-
roru Romaniloru greco-orientali, si cu deosebire in inimele
Romaniloru banatieni si ungureni, — bucuria, ce s'a manife-
statu prin nenumerate rogaciuni de multiamita in Biserici cu
pomenirea numelui seu in rogaciuni ca alu unui Mitropolitu,
si prin serbatori populare in tote locurile, incependu dela o-
rasiele cele mai de frunte pana la satele cele din urma; intie-
legendu, dicemu, de acestu entusiasmu, ce a strabatutu tota ro-
manimea ardeleana, banatiana si ungureana dela o margine
pana la cealalta, — si voindu sa previna ori ce disordine,
care se potea face in urm'a delirului acestuia de bucuria, si
care aru fi potutu conturbati referintiele Ierarchiei romane fa-
tia cu Ierarchia serbesca, care Esc. Sea voia sa le sustina
pana la tempulu seu pentru ori si ce pretiu: — se hotari a e-
mite cercularulu din 25 Decembre 1864., prin care aduce la

cunoscintia clerului si poporului romanu orientalu din Ardealu,
Ungaria si Banatu infiintirea Mitropoliei, si pentru o-
rientarea lorule da ore care indreptariu, tramitendu
cercularulu preotimei din fostele diecese a Timisiorei si a Ver-
sietiuului nu deadreptulu, ci tocmai prin Ven. Consistorie re-
spective. Dintre acestea insa celu d'antaiu lu comunica preotimei
numai dupa ce lu tinuse in contumacia vro doue luni, ear
celu din urma nu l'a publicatu nici pana astadi, astfelu incatu
deca preotimea a nceputu a pomeni la slujbe pre Mitropolitu
romanu, aceea nu e vin'a acestuia, ci vin'a respectiviloru
Ierarchi serbi si a Consistorieloru loru. Cercularulu acest'a in-
sa nu numai nu provoca Preotimea a se emancipa cu pripire de
subt ierarchia serbesca, ci tocmai dincontra i de-
mandu ca sa fia fatia cu Episcopii loru cu tota
ascultarea de pana acum. Cercularulu traiesce
inea in sute de esemplare, si corespundintele Carlovitiu de
siguru nu l'a cunoscutu, ori l'a cititu prin ochelarii patimei, candu
a scrisu corespundintia sea. Caci eata cuvintele de smintela din
laudatulu cerculariu mitropolitanu. „Trebuie, iubitoru, sa
sciti, ca mai suntu a se face unele pregatiri, ca Mitropolia
nostra sa se pota pune in lucrare; de aceea acum Ve vestescu,
cu deosebire celoru din eparchiele de acum a Timisiorei si a
Versietiuului numai atat'a, ca Maiestatea Sea Sa'au induratu a
resolvi Mitropolia pentru noi Romanii de relegea greco-resa-
ritena din Ardelu si Ungaria, si pre Mine a Me denumi de
Archiepiscopu si Mitropolitu, si ca Voi pana la alta rendu-
iela, ce va urma curendu, si adeca pana se voru conscrie
comunele bisericesci curatu si mestecatu romane din acele
doue eparchii, si Protopopiatele se voru determinu, si pana se
va alege si denumi decatra Imperatulu inca unu Episcopu cu
locuintia la Caransebesiu, — sa fiti ascultatori de
Episcopii, Protopopii si Preotii Vostri de
pana acum, si tota cinstirea si simbria sa le dati loru,
precum le-ati datu si pan'acum, pentruca insusi Imperatulu Ve
demanda Voue acesta.“

Intr'aceea preotii romani din Banatu, in estasulu bucuriei
loru, ca au scapatu de sub parintesc'a ocrotire a ierarchiei
serbesci, se vede, ca ici coela au lucratu tocmai in con-
tra cerculariului Mitropolitulu romanu, pomenindu-Lu in
rogaciunile loru, si asia Escellentia Sea Mitropolitulu, indata
ce audi despre aceste abateri, precum si despre aceea, ca
preotimea romana se pedepsese pentru acesta din partea
Ierarchiei serbesci, — cu tote ca e unu ce forte tristu, candu
o Ierarchia trebuie sa pretinda cu forti'a a se face rogaciuni
pentru dens'a, si a se desonestu casele lui Domnedicu prin
astfelu de rogaciuni purceditoare numai din buze, — ca sa
nu i se immultiessa patimele, care astadi paru indoitu si in-
treitu de grele, publicu „Declaratiunea“ cunoscuta, prin carea
provoca preotimea din Banatu, ca sa nu-Lu pomenesca in
slujbele loru domnedicesci, ca sa nu cada in vre-o nevoia neme-
ritata.“

Din acestea urmeza, ca procederea Escellentiei Sele Me-
tropolitulu Br. de Siagun'a a fostu corecta din capu pana'n
capu, in materia si forma; dar urmeza mai departe si aceea,
ca corespundintia din Carlovitiu a „Pressei“ vechi din Vienn'a
este necorecta de susu pana josu, in materia si forma, este unu
frupt'nematuru, si suntemu in dreptu a spera, ca insusi Pre-
santi'a Sea Patriarchulu Masirevicu au aretatu neplacere catra
cuprinsulu acelei corespundintie, cu atat'a mai multu, cu catu
este mai siguru, ca intre capii Ierarchiei romane si serbe este
intielegerea cea mai buna, si ei nimicu nu facu dupa culisse.—

Unu signalu.

„Die Zukunft“, cunoscut'a foia federalistica din Vienn'a,
indreptea in numerulu seu 21 din 27 Maiu o provocare se-
riosa catra Romanii transilvani, de a priveghia cu totdeadin-
sulu asup'a evenimenteloru din monarchia noastra, unde dua-
lismulu aspiratu de Magiari totu mai multu inaltia capulu seu.

Cuvintele acestui diuaria sunt destule de momentose, pentru de a fi audite cât se poate mai departe printre Români tranni.

Eata ce dice dar „Die Zukunft.“

Dieta marelui-principatu se va conchiamá in tótna. Ea va fi preocupata de o cestiune vitala pentru Transsilvani'a si anumita pentru locuitorii ei Români: de cestiunea unirei cu Ungari'a. Cum intielegu Magiarii uniunea acést'a, ea pentru Români transsilvani este o cestiune de viétia in celu mai ren intielesu alu cuventului, cáci Magiarii toti—conservativii vechi cá si ómenii adresei si decisiunei—voru sa atace cu ácea întrebare viétia Româniloru. Pentru Magiarii, precum inca astadi nu mai ascundu, dieta transsilvana din 1863 de jure nu esista de locu, si tóte câte s'au facutu in Marele-principatu de trei ani incóce, dupa priceperea Magiariloru, fára diferentia de partide, este nulla si nimic'a. Ei diferu intre sine numai intr'acelu unu punctu, ca partid'a adresei si decisiunei, proclamandu hotaririle de uniune din 1848, nu voru sa scie preste totu nimicu de esistintia juridica a unei diete transsilvane, pecandu conservativii vechi atribuescu Marelui-principatu o dieta, dar numai dieta „celoru trei natuni privilegiate“ din 1847.

Nu trebuie sa o spunemu noi Româniloru, ca priceperea dreptului din partea Magiariloru, un'a cá si alt'a, castigandu invingerea, aru fi egala cu nimicirea drepturiloru de nationalitate politica a Româniloru transsilvani, cari drepturi li s'au garantatu prin legile aduse in dieta dela 1863 incóce in contielegere cu corón'a.

Suntemu siguri pe deplinu, ca nu este nici unu Románu, care in privintia acést'a aru cugetá altmintrea. Dar din nenorocire suntu Români, precum avuramu ocaziune a ne convinge, cari nu appretiescu de ajunsu apropiarea si marimea periculeloru, cu cari agitatiunea dualistica a Magiariloru si a aliatiloru loru germani, amenintia si autonomi'a Transsilvaniei. Ei (Români) se provóca la ministeriu cá la o garantia pentru romanesculu uti possidetis; insa chiaru si déca ministeriulu Schmerling garantéza Româniloru venitoriulu dreptulu de statu transsilvanu dela 1863, dar cine garantéza Româniloru venitoriulu ministeriulu Schmerling?!

Români cá politici buni dór nu potu trece cu vederea nici decátu, ca esecutarea perfecta neconditiunata a sistemulu de astadi este mai multu decátu cu 'ndoiéla, si prin acést'a este cu 'ndoiéla si ácea, ca poté-se voru privi, si déca dá, atunci cari din institutiunile de astadi s'aru poté privi cá asecurate de orice modificatiune.

Români prin un'a din institutiunile ácestea, prin dieta, la parere si astadi suntu domni situatiunei in Transsilvani'a, ear máne ori poimane aru poté deveni martirii unei situatiuni nóue.

A fostu odata o comisiune illirico-aulica in Vienn'a, si prin o schimbare a situatiunei se contopi in cancelari'a aulica ungara. A fostu si o Cancelari'a aulica transsilvana, si inca sute de ani—schimbarea situatiunei din 1848 le maturá fára urme. Cátu pentru Magiarii si pentru asiá numitii liberali germani, astadi ei—si cine scie inca ce alte elemente voru mai fi cá máne cu ei?—se afla fatia cu Români si cu autonomi'a Transsilvaniei inclinati a maturá intr'unu modu, care insufla ingrijire.

Ce urméza din tóte ácestea? Dupa parerea nóstra nainte de tóte ácea, ca Români in venitoriu sa nu se opintésca asiá multu a ajutá si a propti impregiurári si partide, cari pe mai multu tempu nu suntu in stare a le mai fi propteá sigura.

Români transsilvani intre altele au inarticulat la dieta si diplom'a din Octobre. Noi i invitámu, sa cerceteze câtu mai seriosu, ce va sa dica diplom'a acést'a pentru autonomi'a Transsilvaniei, pentru representanti'a sea dupa dreptulu de statu in Vienn'a, si contr'a legiloru magiare din 1848, cari nimicira autonomi'a marelui-principatu.

Români indata ce voru cunosce acést'a, de siguru voru consimti cu noi si intru ácea, ca tóte principiile politice, prin urmare si ale diplomei din Octobre, numai asiá aducu folosu practiculu, déca lucra pentru realizarea loru partide mari cu poteri unite.

Partid'a federalistica in tierile corónei boeme, in Galiti'a, in tierile germano-slavice, in regatulu triumtu si in Ungari'a, de-si din diferite puncte, si in urmarea acestor'a si cu mijlóce diferite lucra pentru realizarea—de-si cu incetulu—a diplomei din Octobre. Ce aru poté impedecá pre Români transsilvani, a nu se alaturá lângá partid'a nóstra?—

Astfelu signaliséza „Zukunft“ pericululu, repetindu-ne impregiurári care suntu recunoscute de toti Români fára esceptiune, dar care ei asemenea fára esceptiune voru fi gat'a a le combate fára frica prin cuventu si fapta.

In caus'a oieriloru transsilvani.

Precum binevoiescu a-si aduce aminte cititorii nostri, in siedintia senatulu imperialu din 5 Aprile a. c. ablegatulu Pop'e'a cu 18 consoti, cea mai mare parte transsilvani, interpelasera pre In. Ministeriu de esterne in privintia tractatulu cu Turci'a privitoriu la dreptulu de pasiunitu alu economiloru de vite transsilvani. *)

In siedintia din 26 Maiu Esc. Sea D. Ministru de esterne, Cont. Mensdorff respunde la acést'a interpelatiune urmatórele:

„La interpelatiunea domniloru ablegati Pop'e'a si consotii, indreptata cátra mine in 3 Aprile, amu onóre a respunde urmatórele:

Decandu in Moldavi'a si Romani'a, unde economii de vite austriaci in puterea unoru ferme vechi dela Sultanulu suntu indreptatii a folosi pasiunile, ácestea s'au imputinat in mesur'a ácea, in carea s'a desvoltatu acolo agricultur'a, mocanii ardeleni in dieceniele din urma au inceputu a trece cu turmele loru Dunarea si a cercetá campiele din Bulgari'a. Regimulu c. r. si-puse silintia intru a asecurá si a regulá pascuatiunea de acolo dupa tractate, incheiandu cu Pórt'a invoierea unei legi de pasiunire la an. 1855, care invoiere este cea d'antáiu, ce o au incheiatu regimulu c. r. cu Pórt'a in favórea pasiunirei dincolo de Dunare.

In tractatele nóstre cele vechi cu Turci'a nu se afla nici o stipulatiune privitoare la acést'a, dar nici se emisesera vreodata pentru economii nostri de vite ferme dela Sultanulu in privintia intrebuintiarei pasiuniloru bulgare, dupacum fura cele emise pentru pasiunirea in Romani'a si Moldavi'a. Decisiunile feraneloru pentru áceste dóue principate in decurgerea tempulu se modificara mai de multe ori in contielegere cu administratiunile de acolo dupa starea impregiurárilor eventuale. Dar pentru pascuatiunea in Bulgari'a nainte de legea de pascu din an. 1855 nu se poté sa fia fostu facute astfelu de modificári, tocmai pentru ácea, cáci pentru pascuatiunea de acolo nici esista astfelu de ferme, nici vreunu tractatu mai vechiu. Candu terminulu de siepte ani, pentru care se facuse conventiunea, se apropiá de sfarsitu, internunciatur'a c. r. din Constantinopole si-a pusu tóta silintia, cá sa re'nnoiésca tractatulu in interesulu mocaniloru transsilvani. Pórt'a insa ceru desfiintierea lui, pentruca trebuie sa inzestreze cu mosii pre miile cele multe de Cerchesi si Tatai, ce-i coloniséza in Dobruggi'a, asiá incátu in fapta nu mai remánu pasiuni pentru mocani. Acést'a stare a lucruriloru s'a constatat printr'o comisiune austriaco-turcesca in fatia loculu.

S'a constatat, ca din pamenturile erariale, pe cari cu deosebirea pasceau turmele mocanesci, d'abiá mai erau atátea, cá sa dee nutrementu camu la 28,000 oi; s'a constatat, ca pe pasiunile, livedile si câmpurile privatiloru si comunelor s'aru mai poté adapostí vr'o 300,000 oi; dar in fine s'a constatat si ácea, ca proprietarii privati ai acelor mosii nu voira a se induplecá nici decátu cá sa ncheie contracte cu mocanii, cari din nenorocire dedusera ansa la gravamine multe si fundate, si cari si-facusera neamici atátu pre diregatoriele, câtu si pre ómenii privati.

In astfelu de impregiurári regimulu c. r. dupa pertractári indelungate nu-i remase alt'a, decátu a se invoi cu a b dice re a conventiunei de pascuitu, facuta de cátra Pórt'a inca in anulu trecutulu, dupace suspenderea unilaterala a conventiunea, incercata de regimulu turcescu mai naiute, se reieptase in modu resolutu. Invoierea nóstra finala la desfacerea tractatulu urmá cu cererea ácea, cá mocanii numai pána la 23 Augustu 1865 sa fia constrinsi a desiertá de totu pasiunile bulgare, care cerere Pórt'a o a'n-cuviintiatu.

Cu observárele de mai nainte credu ca in numele Guvernulu imperatescu amu respunsu din destulu la interpelatiunea, ce s'a facutu acestui'a. Voiu adauge inca numai ácea observare, ca economii nostri de vite mentiunati, cari inca de mai multu tempu fatia cu impregiurárele aduse inainte numai poteau fi la 'ndoiéla asupr'a terminulu suspenderei dreptulu de pascuitu mentiunatu, care dreptu, cum se dise mai susu, numai cu anevoia se potú estinde pána pe lun'a lui Augustu a acestui anu, ba la tempulu seu si din partea Guvernulu imperatescu au fostu incunoscintati, si din caus'a acést'a, celu putinu in parte, au si inceputu a se apucá de alti rami de castigu.

De altmintrea déca in interpelatiune se afla pronunciatá opiniunea ácea, ca mocanii poté ca voru fi siliti a emigrá in tierile dela Dunare, regimulu nu poté adoptá parerea acést'a; cáci indata ce oierii transsilvani afla in Principatele unite dela Dunare pasiuni destule pentru turmele lor, apoi le potú folosi pe bas'a stipulatiuniloru nóstre, fára a avé lipsa, de a emigrá acolo.

*) A se vedé nr. 26 alu „T. R.“ din 1865.

Pân' aici dara responsulu d. ministru de esterne. Dar ôre regimulu nostru nu este in amagire, deca crede, ca mocanii nostri voru mai poté subsiste multu tempu in principate? Mai ne tememu: un'a, penruca si acolo agricultur'a ocupa totu mai multu terenu, alt'a, ca opiniunea publica de dincolo este nefavoritôre acestei economii, carea ne aduce noue cestoru de dincôce folôse pe cont'a principatoru. Dreptu testimoniu pentru dis'a nôstra din urma aducemu cuvintele „Trompetei Carpatilor“ din 25 Aprile (7 Maiu), carea enumerandu in revist'a sea interiôra cestionile cele mai importante, ce aru avé a le desbate, dice din cuventu in cuventu: „Cele mai importanti din aceste cestioni sunt: 1. Cestiunea monastirilor, ce se diceau inchinate; 2. Cestiunea iurisdictionei consularie in Romani'a . . . ; 3. cestiunea mocaniloru séu a trecatôrei oiloru din Austria in Turcia preste tiéra nôstra.“

De altmintrea sperâmu, ca oierii insisi voru priveghiâ a-supr'a afaceriloru loru si-si voru pune ei inainte de toti tóta silinti'a, cá sa abata dupa potintia loviturile sôrtei, ce vinu asupra-le, si voru face pasii trebuinciosi la regimu, care din parte-si, cá si pâna acum, de siguru se va 'ngrijî si 'n venitoriu pentru suditii sei.

Adunarea generala

a Asociatiunei Aradane pentru cultura si conversarea poporului român.

Foile germane spunu, ca adunarea generala a Asociatiunei Aradane pentru cultura poporului s'a tinutu la Aradu in 10 si 11 Maiu c. v. Inteliginti'a româna se adunase nu numai din locu si cercurile invecinate, ci si din comitatulu Satumarelui, Solnocului de mijlocu si Crasn'a. Dela Vienn'a venisera Dr. in dreptu Alessandro de Mocioni, del Pest'a d. Vincentiu Babesiu. Presidiulu lu duse Episcopulu Aradului Procopiu Ivacicovic. La alegerea directoriului remase d. Antoniu de Mocioni directoru primariu, ear membrii noi se alesera Protosinghelulu Mironu Romanu, professorulu academicu din Oradea-mare Iustinu de Popfii, preotulu Vulturulu din Selagiu si preotulu Fisesianu din Toracu, comitatulu Torontalului. (De altmintrea tocmai pecandu voiamu sa repetim tanguirea din anulu trecut, ca trebuie sa scotemu aceste sciri din foi germane, „Conc.“ aduce urmatôrea descriere:)

Aradu 24 Maiu. Romanimea din Ungari'a si Banatu nainte de acést'a cu doi ani si-a creatu o serbatôre natiunala, carea si in janulu acést'a se serba in Aradu cu o solenitate precâtu se pôte mai stralucita,— intielegu adunarea generala a Asociatiunei natiunale din Aradu pentru cultura poporului român, carea pe anulu alu treilea, adeca 185⁵/₆ se si tînù in 22 si 23 a lunei curinte, si decurse intre nisce mominte recreatôre de spiritele Româniloru, ce din diferite pârti concursera la festivitaea acést'a natiunala.

Numerulu celu mare alu membriloru adunati, intru cari cu mare bucuria veduramu pre unii chiaru si din cele mai indepartate pârti boreali— de pe Somesiu,— ne asigura: ca interesarea pentru viét'a si prosperitatea acestei tinere Asociatiuni din ce in ce cresce si se latiesce.— Ilustr'a familia Mocioniana, spriginitôrea cea mai puternica a intreprinderiloru natiunali, fu representata si de asta data prin doi membri ai ei, adeca prin domnulu Directoru primaru alu Asociatiunei Antoniu Mocioni, si prin Domnulu Dr. Alessandro Mocioni, cari in giurulu presidiului tinutu de Ilustrâtile Sele Domnulu Episcopu Procopiu Ivacicovicu cá presiedinte, si Domnulu comite supremu Georgiu Pop'a cá antâiulu vicepresiedinte,— formara cele mai formose flori in cunun'a membriloru adunati.— Neobositulu barbatu alu natiunei, cojudele Tablei regesci in Ungari'a, Magn. D. Vincentiu Babesiu, prin venirea sea la acést'a adunare, si prin participare in tôte desbaterile ei, cu esperiinti'a, cumpetulu si judecat'a sea cea còpta multu au contribuitu la curend'a deslegare a problemei acestei adunâri.

Deschiderea adunârei s'a intemplat in diu'a d'antâiu camu pe la 10 ôre nainte de amédiadi in salonulu comitatense, care din bunavointi'a suslaudatului D. Comite supremu fu cedatu pentru siedintiele adunârei generali.— Cuventulu presidiale de deschidere rostitu de Ilustr. Sea d. Presiedinte Eppu Procopiu Ivacicovicu fu insuflatu de cea mai curata si mai nobila simtire natiunala si indreptatu mai alesu spre insuflitire câtra sprijinirea educatiunei scolastice a tinerimei nôstre.— Ilustritatea Sea intre facatorii de bine ai natiunei, carii pentru scolariu românii au infintiatu diferite fundatiuni, cu pietate si-au adusu aminte de fericitulu Episcopu odinora alu Oradei-mari Samuile Vulcanu; de capitanulu c. r. Simeone Paffy; de Elena Birta nascuta Ghiba din Aradu, si de Anna Alessandroviciu din Lugosiu;— dar nu au lasatu neatinsu nici meritele Ilustrei familie Mocioniana e, cum si ale zelosului cetatienu si fundatoru din Ora-

dea-mare Dlu Nicolau Zsig'a; eara la amintirea binefacitorulu, ce natiunea nôstra le-au castigatu din grati'a Maiestatei Sale c. reg. si apost. intrég'a adunare au proruptu in urâri insuflitite pentru scump'a viét'a a Maiestatei Sale. Cuventarea presidiale de deschidere s'au indusu la protocolu in totu cuprinsulu ei.

Actulu specialu alu deschiderei s'au finitu cu doue cuventâri tinute de domni comembri Simeone Popovicu Desianu si Georgiu Marchisiu;— prin cea d'antâiu s'au adusu cordiala multiamire Ilustritatei Sale dlui presiedinte Episcopu pentru nefrânt'a lucrare spre binele natiunei: eara prin cea din urma fu salutata adunarea din partea romanimei din Satumare, Maramuresiu, Selagiu si Chioru.— Cuventârile acestoru barbati, dictate de unu geniu luminatu, si de o anima curatu româna, suntu de unu pretiu duraveru, si merita a se dá publicitatei prin foile nôstre natiunali.

Fiindu in prospectu publicarea câtu mai curendu a protocolulu acestei adunâri, care apoi mai esactu va infatsiâ tôte desbaterile si decisiunile ei,— in reportulu de fatia me marginescu a atinge numai unele puncturi mai principali din cele decise, precum suntu: ca reportulu despre activitatea directiunei de la ultim'a adunare generala s'au primitu cu multiamire; statulu activu alu asociatiunei, computandu-se si ofertele, care mai alesu pentru calamitatea causata prin secet'a din anulu 1863 inca nu s'au incassatu, infatsiéza o summa ce trece peste 3000 fl., in bugetulu anului nou s'au facutu provisiune frumosa pentru stipendiarea studintiloru si remunerarea inventatoriloru binemeritati; numerulu membriloru asociatiunei, cari si pâna acum au fostu aprôpe la 1500 s'au mai sporitu cu vreo 200 de membri alesi la ocaziunea acestei adunâri; s'au facutu ingrijire pentru restaurarea membriloru asociatiunei (la espirarea obligamentulu de trei ani, si acést'a cu atâtu mai vertosu: penruca altmintrea in anulu acést'a aru incetâ obligamentulu celoru mai multi membri; mai departe s'au decisu o initiativa pentru a se introduce in conlucrare cu celelalte doue asociatiuni din Transilvani'a si Bucovin'a o uniformitate in ortografiâ; s'au decisu pasi in interesulu comunelu române, care suntu indrumate a tîné foi oficiose in alte limbi, cu delaturarea celoru române, si acést'a pe calea recursulu câtra guvern; s'au decisu apoi publicarea ordinaria a protocoloru directiunei, spre a cunósce publiculu interesatu mai de aprôpe activitatea asociatiunei; s'au restauratu directiunea pe anulu 186⁵/₆ realegându-se Directorulu primariu si celu secundariu adeca dd. Antoniu Mocioni si Sigismundu Popovicu, cum si cei mai multi membri din anulu trecut; eara alegerea notariulu directiunei pe calea concursulu s'au lasatu directiunei, si de astadata numai o renumeratiune s'au ficsatu pe partea aceluia, corespondentiaria stârei materiali a Asociatiunei.

Discussiunile in amendoué dilele au decursu in ordinea cea mai buna, carea ne face onóre si naintea strainiloru. Cá comissariu din partea guvernului au fostu de fatia dlu pretore centralu Alessandro Somogyi, carele in sa nu au avutu ansa de a se imite in vre-o pertractare. In fine adunarea generala s'au incheiatu a dou'a di cam pe la 2 ôre dupa amédiadi prin o cuventare fôrte acomodata a Ilustritatei Sale dlui antâiu vice-presiedinte Georgiu Pop'a.

La solenitatea acestei adunâri se pôte reduce si o petrecere improvisata in diu'a de antâi'a séra in paduriti'a Aradului, unde unu numeru fôrte insemnatu de juni si june române, de barbati si dame pâna târdiu nôptea au petrecutu in dantiuri mai alesu natiunali si in cântece esecutate cu tóta precisiunea. Arangiarea acestei'a mai alesu se pôte multiamí domniloru comembri de asociatiune: Emericu B. Stanescu si Iovu Cresticiu.

Preste totu Români si la ocaziunea acést'a au aretatu in fapta, ca in desvoltarea natiunala si in cultura generala tinu pasi cu celelalte popôre culte ale Europei. Dee ceriulu, cá la altu anu sa potemu inregistrâ rezultate si mai maretie in sfer'a asociatiunei nôstre de aici, carea are de scopu a fi unu factoru principalu alu culturei poporului român! Melarianu.

Principatele române unite.

„Monitorulu oficial“ din 11 Maiu publica unu actu de cea mai mare importantia pentru venitorulu Romaniei, unu actu alu ministriului de justitia câtra curtile si tribunalele din tiéra, prin care le aduce la cunoscintia, ca innalt'a parechia domnitôre, carea, precum se scie n'are copii, au adoptatu unu baiatu. Eata actulu insusi:

Domnule presiedinte,
„Mari'a Sea, Pré-Inaltiatulu Nostru Domnu impreuna cu Mari'a Sea Dómni'a, adoptandu, prin indeplinirea formelu legiuite, pre copilulu numitu din botezu Alessandru, acum

Principele Alessandru, amu onóre a Ve face cunoscutu despre acést'a spre sciintia si cele de cuviintia."

Priimiti, etc. Ministrulu G. Vernescu.

Nu ne suntu cunoscute mai deaprópe impregiurările privitoare la acestu faptu; atát'a in sa potemu dice, fára de a ne teme, ca venitoriulu ne va dá de minciuna, ca adoptarea acést'a, carea este unu pasu pentru erediarea domniei in famili'a Cuz'a, pentru tóta positiunea, interna si esterna, a Romaniei va fi de cea mai profunda insemnatate, si Romani'a aru intrá printr'ens'a intr'o fasa nóua a vietiei sele.

Ministrulu de finantie a compusu o comissiune, carea va elaborá unu metodu de simplificare la adunarea dáriloru, carea astadi se pare a fi fórté defectuósa.

In privinti'a desfiintárei posteloru straine in tíera si inlocuirea loru prin poste române, incependu din 1 Iuniu, nu suna nimicu mai nou. Nóue ne place a trage de aici conclusiunea aceea, ca remâne a se incepe cu 1 Iuniu post'a romanésca. — Vorbindu de poste, venimu prin asociarea ideiloru si la drumuri, si si la drumurile ferate. Pentru cábile ferate dincóce de Milcovu prin legea din 13/25 Maiu 1864 se deduse concessiune Englesiloru Ward si Compani'a, care si depusesse cautiune de 300,000 franci; dar de órece concessiunarii nu se tinusera de contractu, si anume de óre ce nu pazira terminulu prefíptu pentru inceperea lucrárei, contractulu s'au anulat, si cautiunea de 300,000 fr. — celu putínu dupa parerea „Trompetei“, carea in sa nu ne vine a crede neconditiunatu — a devenitu proprietate a statului.

De curendu au esítu dóue brosiure, ce nu voru lipsi a face mare sgomotu in tíera. Tendinti'a loru este a aretá, ca jidovimea in Principate este in crescere amenintiatóre, si ca dens'a va aduce asupr'a tieiei urmári triste. Ne rezervámu, a comunicá câte ceva din aceste scrieri, care „Trompete“ le apróba si le lauda, ear „Reform'a“ le numesce o rusine pentru tíera.

Noi pelánga tóte consideratiunile de umanitate, ce le accentuéza „Reform'a“, nu potemu a nu dá dreptulu dlui Pantelii Popasu, autorelui unei'a din brosiurele amintite, si a nu marturisi, ca jidovimea cu crassulu seu materialismu, cu lips'a sea de principie morale, cu total'a despectare a totu ce numimu noi crestiniíi caracteru, cu unu cuventu cu murdari'a sea trupésca si sufletésca, ascunde in sine unu mare periculu pentru tíera. Suntemu siguri, ca cititorii nostri voru recunósce, ca parerea nóstra, de-si aspra, dar e fundata, déca voru considerá unu singuru passagiu din scrierea dlui Popasu.

„Intregu numerulu Evreiloru de adi se suie la 7,000,000; din cari numera Franci'a 70,000, Belgi'a 1500, Oland'a 64,000, Germani'a intréga 598,416, si anume: Austri'a propria 180,000, Prussi'a 242,416, Bavari'a 58,000, Hanovr'a, Vurtemberg, Hessen si orasiere libere 72,000, eara cealalte State germane 38,000; Elveti'a 3146; tóta Itali'a 41,000; Dani'a 8200; Svedi'a 1000; Russi'a impreuna cu provinciile asiatiche 360,000; Poloni'a intréga preste 1,800,000; Ungari'a si cu Transilvani'a aprópe 140,000; in Turci'a cam 40,000; in Greci'a si insulele Ionice 7000; in Asi'a 1,318,200; in Afric'a 1,800,000; in Americ'a 313,538 si in fine in Principatele-române aprópe 400,000. Va sa dica in proportiune cu numerulu populatiunei, Poloni'a si cu noi suntemu cei mai avuti in Evrei. Si sa fimu siguri, ca in curendu vomu deveni mai avuti si chiaru de cátu Polonii, cáci cárdurile de Jidani, ce navalescu in tóte dílele de peste hotaru, ne punu in perspectiva, de a vedé, peste putini ani, tóta Europ'a desiertata de Jidani in frumós'a nóstra Romania.“

„Reform'a“, reproducendu din díariulu nostru articululu foii „Zukunft“ din Vienn'a despre starea Bulgariloru din Bessarabi'a romána, lu introduce astfelu:

„Telegrafulu Románu“ reproduce, de pe o scriere periodica din Vienn'a, care are de tínta apararea si inaintarea scopuriloru slavice, o tanguire amara a Bulgariloru din Bessarabi'a romána, contr'a planuriloru de desnatiunalisare, ce aru tiese guvernulu nostru asupr'a loru. Suntemu asiá de obicinuiti cu asemenea plángerí, fia din partea Bulgariloru, fia din partea calugariloru, incátu marturismu, ca nu ne mai facu nici o impressiune, si nu credemu ca voru face vre-o impressiune cui-va; cáci astadi este cunoscutu de toti, ca Romani'a este autonóma, si ca prin urmare este stapána la ea, si libera a-si dá legile ce-i placu, chiaru déca aceste legi n'aru placé celoru cari voiescu unu statu in statu, celoru cari voiescu sa esploteze Romani'a, in folosulu loru propriu.

Dar ce voiescu fratii nostri Bulgari din Bessarabi'a libera? Sa nu li se mai impuna limb'a romána prin scoli si biserici, sa li se lase vechile privilegii, ce li se acordasera de Tiarii Russiei. Sa ne erte fratii nostri coreligionari, déca Románii nu potú sa le faca acestu hatíru ce le facuse Russii; Rusii

si-au avutu sistemulu loru, Románii au si ei pe alu loru, si ei suntu póte mai gelosi de drepturile loru, decátu fratii loru ortodocsi, pentru a nu le sacrificá asiá de lesne. A cedá la nisee pretensiuni asiá de absurde cá acelea ale Bulgariloru din Bessarabi'a libera, aru fi pentru Románi nu numai o proba de slabiciune, dar prin acést'a ei aru dovedi lúmei, ca n'au consciinti'a drepturiloru loru, ca nu sciu sa-si pretiniésca si sa-si respecte acele drepturi. Déca toti strainii, cáti locuiescu in Romani'a, aru pretinde cá sa aiba drepturi particulare, privilegii esclusive, atunci unde aru mai fi unitatea statului, unde aru mai fi uniformitatea si puterea legiloru? atunci amu fi unu simulacru de statu, compusu din mai multe corpuri, fiacare cu obiceiurile lui, cu aspiratiunile lui, cu legislati'a lui; atunci n'amu mai fi unu statu, in adeveratulu intielesu alu vorbei. Fratii nostri Bulgari potú sa-si aiba dorintiele loru, aspiratiile loru; potú sa viseze la panslavismu ori catu li-aru placé; dar acést'a nu-i crutia de datoriile ce au cátra tíer'a unde locuiescu, cátra patri'a loru adoptiva; nu-i crutia de supunerea ce suntu datori legiloru tieiei si autoritatiíi guvernului, chiaru candu ei n'aru voi sa se romaniseze, séu chiaru candu guvernulu aru voi sa-i desnatiunaliseze, precum dícu ei.

Fratii nostri Bulgari ne spunu, ca ni-au facutu mari servicii, ca ne-au scapatu de mari pericole; in adeveru, marturismu si noi, ca fára densii Romani'a n'aru mai fi esistatu. Dar, scimu, ca ei au ajutatú fórté multu planurile de cotropire ale Russiei.

Dar ceea ce ne-a surprinsu mai multu in actulu de tanguire ce facu fratii nostri Bulgari cátra opiniunea publica européna, este naivitatea si cutezanti'a, cu care marturisescu ca s'au opusu guvernului románu cu armele in mána, cá nisee voínici delii.

Marturismu, ca asta bravura bulgarésca ne-a inspaimentatu fórté multu, si ne este fórté téma, cá nu cu tempulu sa fimu luati cu sabi'a de cátra fratii nostri Bulgari, ba in sa sa fimu si prefacuti in Slavi, séu desnatiunalisati, precum dícu ei.“

Prospectu politicu.

In prosceniulu eveneminteloru mai generale europene stá astadi transactiunea regatului italianu fatia cu scaunulu papalu. Ea se esplica mai de tóte partidele politice cá reactiune, si acést'a se crede cu atát'a mai vertosu, cáci senatorulu Vegezzi s'au inlocuitu prin contele Revel, cunoscutu cá omu de acést'a partida.

Díuarele publica cuventulu, ce l'a rostitu printiulu Napoleonu la radicarea unui monumentu in onórea lui Napoleonu I. la Ajaccio, patri'a Napoleonidiloru. Cuventulu este plinu de cele mai distinse si mai esorbitanti laude ale lui Napoleonu I, despre care printiulu are cutezarea a afirmá, ca a voitu libertatea popóreloru, carea a cugetatu sa o castige prin despotismu. „Aveniru natiunale“ in sa spune printiului verde in ochi, ca nici odata despotismulu cá atare nu póte duce la libertate, de órece tendinti'a lui e tocmai aceea, cá sa corumpa spiritele popóreloru si sa falsifice judecat'a loru, si ca libertatea iar numai prin libertate se póte intemeiá. Imperatulu Napoleonu a scrisu printiului o epistola fórté fina, prin carea in sa reprobá acestu cuventu in modulu celu mai resolutu. Printiulu in urm'a acestor'a si-a si datu dimissiunea din demnitátle sele politice si va sa se retraga la Elveti'a.

Scirea cea mai grava de dincolo de Oceanu o-amu comunicatu in numerulu nostru din urma, ca adeca Jefferson Davis, presedintele stateloru rescutate, este prinsu. Procesulu conjuratiloru decurge in Washington tocmai acum. Unele corespundintie de acolo afirma, ca Davis, unu omu cu moralitate fórté clatinata, in adeveru aru fi luatú parte la planulu de uciderea lui Lincoln, ear altele sustínu, ca acést'a nu se va poté documentá nici decátu. Celu mai de aprópe venitoriu va aduce lumina in caus'a acést'a. — Intr'aceea in staturile unite americane incepusera a se face verbuári mari pentru Messicu, dar dupacum espuseramu in sa in numerulu precedinte, solulu francesu au afluatú priimire buna in Washington, si presedintele Johnson sa fia resolutu a curmá espeditiunile intreprinse asupr'a Messicului, astfelu incátu temerea de unu reshelu intre Americ'a si Franci'a se pare delaturata. —

Intr'o negotiatoria

de márfuri diferite curente in Sabiu se cauta unu invetiaceleu cu crescere buna, in etate de 13—14 ani, care sa fia studiatu séu cele 4 classe ale gimnasiului micu, séu classele reale.

A se adressá cátra Onor. Redactiunea a „Telegrafulu Románu“, cu gur'a ori in scrisu.